

Posudek školitele bakalářské práce

Autor: **Anna Chytilová**

Název práce: **Estetické aspekty fotografie: fotografický styl jako problém pro teorii Rogera Scrutona**

Školitel: **doc. Tomáš Kulka PhD.**

Uznávaný znalec vín, obdivovatel Janáčka a české moderní literatury, Roger Scruton, je jedním nejvýznamnějších a nejproduktivnějších současných britských filosofů, který pokryl svými více než šedesáti knihami snad všechna odvětví filosofie jakož i kulturního a politického dění naší doby, přičemž nezanedbatelnou část těchto spisů věnoval estetice a filosofii umění. Scruton rád provokuje, což se projeví i v jeho textech o fotografii a filmu, o nich tvrdí, že nemají nárok na status umění. Scruton si je pochopitelně vědom, že mnohé fotografie či fotografické cykly, právě tak jako některé filmy jsou konsenzuálně považovány za hodnotná umělecká díla, v kapitole nazvané „Okno a kamera“ své knihy *Umění a porozumění* (jejíž první část věnuje fotografii, druhou filmu), se nicméně snaží prokázat, že tento názor musí být mylný, protože fotografické ani filmové zobrazení není ze své podstaty schopno zobrazovat či representovat umělecky, a to kvůli kauzálnímu a mechanickému (na rozdíl od intencionálního tvůrčího) procesu zobrazení reality fotografickými či filmovými kamerami. Scruton nepopírá, že můžeme mít o fotografie či filmovou produkci estetický zájem či že nás mohou fotografie nebo filmy esteticky uspokojovat, tento zájem je však zájem o estetické vlastnosti fotografovaného objektu a nikoli o jeho fotografický záznam. U filmového umění je to obdobné. Pokud jsou Bergmanovy *Lesní jahody* uměleckým dílem, což Scruton nepopírá, pak jde o umělecké dílo dramatické, odehrávající se před kamerou, jehož filmový záznam však již nic umělecky hodnotného nepřináší.

Po seriózní analýze prací několika Scrutonových kritiků, předkládá autorka svůj vlastní argument, který je ve své podstatě jednoduchý (klasický modus tolens), ale pádný a tím pádem elegantní. Této jednoduchosti je však dosaženo až po pečlivé přípravě, respektive zdůvodněním omezením protipříkladů na dokumentární fotografie. Proč je to důležité? Ze Scrutonovy teorie vyplývá, že nemůže existovat osobní fotografický styl. Toto tvrzení bychom mohli vyvrátit například s poukazem na fotografické cykly Jana Saudka, jehož osobitý styl každý hned pozná. Scruton by si však s tímto „protipříkladem“ snadno poradil, pomocí argumentu o esteticky zajímavých objektech, na kterých zdánlivá uměleckost fotografie parazituje, a argumentu o „kontaminaci fotografie technikami a cíli malby“ (neboť jde o fotografii aranžovanou). Skvělým výběrem dokumentárních fotografií však Chytilová vzala Scrutonovi vítr z plachet, protože tyto fotografie v podstatě splňují Scrutonovy požadavky „ideální fotografie“ (takže jsou proti uvedeným typům argumentů imunní), přesto však mají nezpochybnitelný osobitý styl, který je neméně zjevný než v Saudkově případě. Svůj argument autorka ještě doplňuje teorií stylu Nelsona Googmanah, která jí umožňuje ukázat, že nejen to, jak je fotografie koncipována (úhel pohledu, kompozice atp.), ale i to co zobrazuje, může být součástí stylu.

Moje výhrady mají charakter spíše estetický než faktický nebo teoretický. Vztahují se totiž ke grafické úpravě práce a způsobu její prezentace. První se týká samotného názvu práce, respektive jeho nestandardního formátu a umístění. Chvíli mi trvalo, než jsem jej naše našel, což by tak nemělo být. Druhá výtka se týká obrazové přílohy práce, která tvoří nedílnou součást autorčina hlavního argumentu; dalo by se i říci, že zde hraje roli „percepčního důkazu“ správnosti autorčiny kritiky Scrutonovy teorie. Přesto tato příloha vypadá jako nějaký

přívěšek, který není ani uveden v „obsahu“ práce. Vzhledem k tomu, že příloha má sama o sobě exemplifikovat fotografický styl, jehož možnost Scruton popírá, zasloužila by si lepší rozvržení, větší formát a působivější prezentaci. Další vadou na kráse jsou názvy fotografií v textu, které jsou někdy v češtině, jindy v angličtině, aniž by to mělo nějakou logiku. Také se mi nelíbilo, že v úvodu práce autorka podle mne nedostatečně akcentuje hlavní argument své práce, který tvoří její těžiště. „Punch line“ celé práce se tak v úvodu ztrácí.

Tu a tam se autorka vyjadřuje trochu neobratně a nepřesně. Například na straně 5 píše, že Scruton „odděluje malbu a fotografii na základě abstraktních definic“. Zmíněné definice jsou však zcela konkrétní; abstraktní je možná to, co definují: teoretické konstrukty ideální fotografie a ideální malby, které jak autorka správně uvádí, nejsou ničím jiným než logickými fikcemi. Také mi vadilo, že začátek práce není psán velmi čtivou formou, což se však naštěstí postupně zlepšuje.

Kdybych měl své kritické poznámky shrnout do jedné věty, řekl bych že autorka neprodala svůj výborný nápad tím nejoptimálnějším způsobem. Bakalářskou práci Anny Chytilové k obhajobě **doporučuji**, a i přes zmíněné nedostatky (a našly by se i jiné) navrhuji klasifikaci známkou „výborně“.

Otázky k obhajobě.

1. Ze Scrutonovy teorie (zjednodušeně řečeno) vyplývá, že bychom neměli poznat, kdo danou fotografii vyfotil. To skutečně platí pro převážnou většinu fotografií, autorka však ukázala, že ne pro všechny, čímž vyvrátila Scrutonovo tvrzení, že fotografie nemůže být uměním. Nemůže nám však jeho teorie pomoci při rozlišování mezi fotografií uměleckou a neuměleckou?

2. Rád bych se také autorky zeptal, zda a jak by uplatnila svůj argument na filmovou tvorbu.